

تورک یوردی

ناشری : تورک یوردی

مدیری : محمد امین

۱۶ مایس ۱۳۲۹

۳ جلد

صافی ۱۶

بی بی
74
①

تورک بوردی

اون بش کونده بر چیقار

تورکلرک فائده سنه چالیشیر

عبدالله توقایف

بوسنه بوتون تورکلرایچون آجی و فلاکت ییلی اولدی .. اوزون عصرلردن
بری صاف قانلر مزله ییقادیغمز مقدس طوپراقلری غائب ایتمک یتشمیور کچی ،
برر برر ملتک بویوکلری ده آرامزدن چکیلوب کیتدی . حالبوکه ، یتیم مغنویتمزک
بوکونکی قاراکلق سہاسنده ، بزه تسلی و سعادت یوللری کوستره جک ییلدیزلر
اوقدر چوق طوغمیور! بوسفور قییلری بروفیق پاشا ، براحمد مدحت یتیشدیر مکده
نه قدر طمعکار ایسه ، ایدیل بوی ده بر عبدالقیوم ، بر توقایف میدانہ کتیر مکده
اوندن داها فیضلی دکدر . بویوقسوللغی کیده رمک و استقباله بویوکلر حاضر لامق
ایسترسهک ، باری ٹولوریمزک ماتمنی طومتغی بیله لم!

مظلوم ایدیلک بیاض و نہایتسز برقارده کیزینه بکزه ین صوٹوق حوضہ سنده کی
صرقداشلر مز ، اوپله کوریورمکه ، ٹولورینه بزدن داها صیجاق ، داها صمیمی
بر آغوش آچیورلر . بویوک شاعرلری عبدالله توقایفه قارشى شمالی تورک مطبوعاتنک ،
تورک ارباب فکر و قلمنک ، بالخاصہ کنج ارکک و قیزلرک کوستردکلری محبت ،
مربوطیت و ولغا بوینده استانبولدن داها فضله ملی بروجدان موجود اولدیغنی
آکلادتی . غزتلر ، رسالہلر هفته لرجه ، آیلرجه توقایفدن ، اونک حیاتندن ،
آئارندن بحث ایتدیلر ؛ اداره خانہ لرہ ہر یردن بیکلرجه تغزیہ تلغرافلری کلدی ؛
شاعرک مطبوع اثرلری کاملاً صاتیلوب بیتدی ؛ حتی توقایف نامنہ بعض آثار
خیریہ بیله تشبث اولوندی ... ملی بروجدان وارلغنی بونلردن دہا واضح
کوستره جک برشی یوقدر ، دوپان و حس ایدمن بیکلرجه کشیدن مرکب بر ماتم

موکبی ملی شاعرلرینک جسدینه چیچکلر، روحنه فاتحه لره دیه ایدم رکن، آرتق تورکلرکده مدنیت و انسانلق یولنه کیرمش اولدیغنی اثبات ایتدیلم.

بویوک اسلام متفکرلرندن «موسی افندی بیکیف» توقایفک وفاتی مناسبتیه اخیراً نشرایتدیکی بر مقاله ده، شمال تورکلرینک شو صوک یکریمی بش سنهک ترقیاتی پک جانلی ایکی مثال ایله کوسترییور:

روسیاده کی تورکلرک ایلک ملی انتباه مبشرلرندن استاد شهاب الدین مرجانی یکریمی بش سنه اول سکسان یاشنده وفات ایتدیکی زمان، کیمسه اهمیت ویرمه مش، جنازه مراسمی فوق العاده بسیط اولمش، حتی بعض جاهل مدرسلر «دینسر شیعینک جنازه سنه کیمه یکر» دیه تنبیهانده بولونمشلر؛ موسی افندی بو خاطره یی تأثرله آکلاندقدن و بوصوک تظاهرات ایله مقایسه ایتدکدن سوکرا: شاعر تولدی، لکن ملت دیریلدی، ندای مسعودینی اظهار ایدیور. فقط محترم فاضلک بو خصوصده شمال تورکلرینه توجیه ایتدیکی آغیر بر مؤاخذه وارکه پک محق: «بوسنه اسلام دنیاسی اک مدهش مصیبتلره اوضرادینی، ملتک حیثیتی، عزتی غائب اولدینی حالده، اولره هیچ متأثر اولمایوب علی العاده بر آدمه ماتم طومق اکر تقلید ایسه معاسر، جدی ایسه - ملتک دیگر خصوصلرده کی قیدسزلغنی کوسترمک اعتباریه - فجیعدر؛ سوکرا کنج شاعر بر حیات ایکن هیچ اهمیت ویرمیوب سفالته آلدیرمایانلر، اونک وفاتندن ناصل متأثر اولایلرلر؛ اشته ایکی الیم سؤال که بالخاصه برنجیسی بزم روم ایلی فلا کتلمزه تعلق ایتدیکی جهته قلبمزی داما چوق یاقیور... تورکلر، بربرلرینک سعادت و فلا کته شیمدی به قدر تماماً لاقیدقالدیلم، بربرلرینی هیچ دوشونمادیلم، بیلمدیلم، آکلما دیلم. فقط باری بوندن سوکرا عرقداشلق رابطه معنویه سنی اوکره نسلر و مدنیت حیاتنده برابر یوروسه لرنه اولور! فلا کت و خسران زمانلرنده، ملتدرده، انسانلر کبی، تسلی به محتاجدرلر؛ بویه زماندرده برابر دوکولن کوز یاشلری قوی و اونودولماز برقاردره شلک رابطه سی تشکیل ایدم!

شمال تورکلرینک بویوک شاعری عبدالله توقایف، هنوز یکریمی بش یکریمی

آلتی یاشلارنده ایکن ، قارانلق بر خسته خانه قوغوشنده سفالت و یوقسوللقدن ترک حیات ایدنجه ، وولغا قییلرندن قره ده کیز یالیرینه قدر عمومی بر ماتم فریادی قوپدی . ملی شاعرلرینک بوقدر کنج بر یاشده تولوب کیتمه سی ، داهاپک یکی دوغوش اولان شمالی تورک ادبیاتی ایچون تلافی ایدیه مز بر فلا کتدی ؛ بناءً علیه مطبوعاتک ، فکر و قلم اربابنک ، کنج نسلک بوفلاکت قارشیسنده ده رین بر یأس و ماتم کوسترملری ، اونلرک ، بویوک شاعرلرینی هیچ اولمازسه تولومندن صوکره تقدیر ایتدکلرینی آکلاتدی .

توقایفک وفاتی ، استانبول فکر و ادبیات عالمده عادتاً لاقیدانه قارشیلانندی ؛ خلقه و منورلره تورک ملیتی اساسلرینی تلقین ایچون چالیشان تورک یوردی ایله تورک اوجاغی استتانا ایدیلیرسه ، مطبوعات و ارباب تحریر و تفکر بو مهم حادثه یه بیکانه قالدی ، دینله بیلیر . یومی غزته لر بر قاچ سطرلق تعزیت آمیز شیلریازدی لر . یالکیز « تصویر افکار » ایله « اسلام دنیاسی » توقایفه بر قاچ ستون تخصیص ایتدی لر . بونک اسبابی اوزون اوزون آرامغه هیچ حاجت کورمیورم ؛ قارئلرک ، محررلرک هنوز ملی بر وجداندن محروم اولمالری ، تورکک عالمده کی حادثاتی لایق اولدینی اهمیتله تعقیب ایتهلرینه بر مانع تشکیل ایدیور . موسی افندینک شمال تورکری حقنده کی مؤاخذه لرینی بز بوراده جنوب تورکری ایچونده تطبیق ایده بیلیرز . فقط تورککی آکلایان بواکثریت قارشیسنده عددی شایان حیرت بر صورتده چوغلان کنج ، زنده ، ملتپرور ، یکی بر نسل وارکه تورکک عالمده کی هر حادثه یی بوتون وجدانلریله تعقیب ایدیورلر ؛ داهادوغروسی ایتمهک باشلادی لر . وایشته « یورد » بونسخه سنی اوتمایک بر نشانه سی اولمق اوزره چیقاردینی کبی ، بنده بو سطرلری اونلرک بر ممثلی صفتیه یازیورم .

توقایفک حیاتی و آثاری حقنده جدی مطالعهلر یوروته بیلیمک ایچون ، اعتراف ایده ییمکه همان هیچ صلاحیتیم یوق . شمال تورکرینک فکری و ادبی حرکتلرینی پک آز زماندن بری تعقیبه باشلادیغمز کبی ، شمال لهجه سیله ده هنوز یکی یکی استیناس ایدیورز . بناءً علیه بو مهم موضوعک جداً صلاحیتدار

بر قلم طرفندن یازیلماسنی چوق تمی ایدمردم؛ فقط مجبر بر طاقم سبیلر بومشکل
وظیفه یی شیمدیلک بکا تحمیل ایتدی.

عبدالله توقایفک یکریمی بش یکریمی الی سنه دن عبارت اولان حیاتی
باشدن باشه آجی سفالت صحنه لرندن عبارتدر، دینله بیلیر، بابا سوکیسی، آنا
شفقتی، عائله تربیه سی کبی هر چو جوغک روحنی ایصیتان، انسانده اک طاتلی
خاطرله لر براقان سعادتلر زوالی شاعر ایچون تمامیه مجهول قالمشدر. اوکی بابالر،
بابانجی عائله لر یاننده، کندیسنی سووب اوقشایه جق، کوز یاشلرینی شفیق اللره
سیله جک روحلردن محروم بر حالده بویودیکی ایچون توقایفک قلبنده خصوصی
سوکیله قارشنی بر بوشاق حاصل اولمش وایلریده او بوشلنی ملتک سوکیسه
دولدورمشدر. حیاتده شخصی سعادتلر اولمادیغنی نفسنده پک آجی بر صورتده
تجربه ایدم بر شاعرك خودپرستکله هیچ علاقه دار اولماسی و یالکز،
یالکز ملتق دوشونمسی پک طیبیدر.

توقایف «ایسمده قالغانلر: خاطر مده قالانلر» نامنده کی اوتوز سکز قرق
صحیفه لک منشور بر اثرنده حیاتنک ایلک صفحاتی ساده، بسیط لسانیه مؤثر
بر طرزده آکلاتیور. بواثرک ایکنجی قسمی یازیلوب جیقمادینی ایچون مع التأسف
شاعرك صوکسنه لری حقنده مدون و مضبوط معلوماته مالک بولونمورز. یالکز
یومی غزته لرده، رساله لرده بوسنه لره متعلق بر چوق خاطرات انتشار ایتدیکی جهته
اونلردن بو خصوصده استفاده ایتک ممکن اولدی.

عبدالله توقایف میلادی بیک سکز یوزسکسان آلی سنه سنده قزان جوارنده
«قوشلاوج» قریه سننده دوغمشدر. پدر، محمد علیم ملا اوغلی محمد عارف ملا
اون درت، اون بش یاشلرنده کاشغر مدرسه سنه کیدوب تحصیل ایتدکدن سوکرا
کوبینه عودت ایتمش و ملا اولمش علی العاده بر آدمدی. عارف ملا، ایلک زوجیه سی
ئولدکدن سوکرا «اوچیلی» قریه سندن زینت الله اسمنده بر کیسه نک قیزی اولان
«ممدوده» یی آلمش و بواز دواجدن عبدالله توقایف میدان کلمشدر. شاعرك
بدبختکی دوغاردوغماز کندینی کوستردی: هنوز بش آیلق ایکن باباسی ئولدی.

او زمان عارف ملانک بابا و آناسی چوقدن وفات ایتیش اولدینی ایچون، آناسی
یتیمله برابر یالکز قالدی. فقط براز صوگرا والدہسی «ممدوده» «صاصنا»
قریہسی امامنه وارنجه، یتیم عینی زمانده ئوکسوز قالدی: اونی شریفه اسمنده
فقیر برقادینک یاننه براقدیله. عبدالله اوراده سفیل و کیمسه سز بر حیات کچیرمکده
اولدینی ائناده، تخمیناً تأهلندن برییل صوگرا، والدہسی چوجوغنی یاننه کتیرتدی.
طالعسز چوجوق آناسنک جناح شفقتی آلتنده اوزون مدت قالمادی:
«صاصنا» یه ورودندن براز صوگرا والدہسی وفات ایدنجه، اوکی پدری اونی
«اوچیلی» یه، ئولن والدہسنک عائلهسی یاننه کوتوردی. فقط بر چوق
چوجوقلره مالک اولان بوفقیرعائلهده عبداللهه کیم اهمیت ویریردی! اوراده کی
یوقسول، غریب حیاتندن شاعر یالکزایی بر خاطره، ساجده آبلاسمنده کوجوک
بر قیزک خاطرہسنی صاقلامشدر!

بوعائله ده رین بر فقر و سفالت ایچنده بولوندینی ایچون عبداللهی اورادن
کچوب قزانه کیتمکده اولان بر آدمه ویرمکه مجبور اولدیله؛ اوده چوجوغنی
قزانه کوتوروب پچان بازارنده محمد ولی اسمنده برینه ویردی. شاعر، بو آدمه
زوجهسی عزیزمدن آز چوق محبتله بحث ایدهرک، خاطر اتنده اونلردن «آنا، بابا»
دیه بحث ایدیور؛ فقط بودورلره عائد اولان خاطرات آز چوق پرده ایهام
آلتنده قالدینی جهتله، شاعر کرک بووقعه یی، کرک محمدله عزیزمنک خسته
اولوب «بز ئولورسه ک بوچوجوغک حالی نه اولور؟» ملاحظه سنه تبعاً کندیسنی
تکرار «اوچیلی» یه کتیردکلرینی، صوگرا اوراده کیلرک کندیسنی اولادلغه
ویرمک اوزره جوار کویله خبر ویردکلرینی هپ ماضی نقلی صیغه سیله
آکلامقده در. اساساً «خاطرمدہ قالا نلر» اوقونا جق اولورسه، بوندن صوگرا کی
وقایعک شاعرک حافظه سنده واضح بر صورتده موجود اولدینی طرز تحریردن
یک قولای آکلاشیله بیلیر.

توقایف «اوچیلی» ده اوزون مدت دورمادی؛ او جوارده کی «قرلای»
کوبندن سعدی اسمنده حال ووقتی یرنده، عالی جناب بر آدم اونی اولادلغه
آلوب کوتوردی. سعدینک ساجده و صابره اسمنده ایکی قیزی، اولدقجه ایی

قبلی بر زوجه سی واردی . توقایف بوراده کچیردیکی حیاتدن و بالخاصه سعدینک علو جانبنده خاطر اتنده حرمت و محبتله بحث اییدیور . بالخاصه اوچیلی ده کی حیات فقر و سفالتدن قور تولوب بوراده آز چوق مرفه بر حیاته نائل اولماسی ، طالعسر چوجوغی چوق مسعود ایتشدی . فقط هر لحظه استراحتنده کنیدیسی مطلقا تعجیز ایدن طالعسر لک بوسفرینه کنیدی کوستردی : بر صباح یاتاغنده یاتارکن ، قولاغنه « صابره آبلک تولدی ، سن حالا او یوقلا طور ! » قریاد دهشتی کلدی ؛ بر قاج کون صوکراده سعدینک زوجه سنک ، قوجه سنه خطاباً بوفلا کتی کنیدی شامته عطف ایتدیکنی دوییدی . عالی جناب آدم بوکی شیرم اهمیت و یرمنلردن دکلدی ؛ فقط عبدالله آرتق هر مناسبتله قادیخجیزک شامت اسنادلرینه معروض قالیوردی .

او قیش عبداللهی مکتبه باشلاتدی . کوی امامی فتح الرحمن ملانک حریمی قزلرله برابر عبداللهی ده او قوتمغه باشلادی . ذکی چوجوق او قیش الفبائی و برارده ایمان شرطلرینی او قویوب اوکرمندی . بوسنه نک یازی عبداللهک خاطر اسنده بلکه الک مسعود زمانلردن بری اولدی ؛ شاعر خاطر اتنده ، بوچیچکللی موسمی بوتون کوزه لککریله ، عادتا مشتاقانه تصویر اییدیور . بویاز سعدینک « صدرالدین » اسمنده بر چوجوغی اولدی . مکتب وقتی کلنجه ، عبداللهی ارکک مکتبه و یردیله ؛ او آرتق « کسیک باش » او قویور ، حتی ایی چالیشدینی ایچون ، نبل شاگردلره درس بیله او قوتیوردی . عبدالله ، سعدینک یاننده ایکی سنه قدر دوردی ؛ اومدت ظرفنده صابره دن باشقا ساجده ده تولدی ؛ سعدینک آیاغی اقسامغه باشلادی . قادیخجیز بوتون بوفلا کتلی ، هیچ علاقہ سی اولمادینی حالده زواللی نوکسوزه عطف اییدیوردی ...

بر صوک بهار کونی عبدالله « رساله عزیزه » او قورکن « بدرالدین » اسمنده قوشلاوچلی بر آدم کلدی ؛ او اتساده اوده اولمایان سعدی ایله زوجه سی چاغیرتدقدن صوکره ، اونلره چوجوغی آلق اوزره کلدیکنی سویله دی : « بن قوشلاوچلیم ؛ بوچوجوق کوی امامنک چوجوغیدر . بز اوئی قاج سنه دن بری آرایور ، زده اولدیغنی بیلمیوردق . « جاییق » قضا سنده اونک خاله سی

وَ خاله سنک قوجه سی وار ؛ ایستورلر ؛ بن شیمدی آنی آلوب کوتوره جکم .
 اوج سنه در کمال شفقتله باقوب بویوتدکاری برچوجوغی ویرمک ، سعدی یه ده ،
 زوجه سنه ده یک آغیر کلیوردی ؛ بناء علیه اوزون اوزون اصرار ایتدیلر ؛
 فقط بدرالدین براز تهدید ایدنجه ایستر ایسته من چوجوغی اوکا تسلیمه مجبور
 اولدیلر ؛ وَ عبدالله « بزى اونوتما ! بزى اونوتما ! » دیه رک وداع ایتدیلر .
 آرتق آقشام اولمش ، هوا قارارمغه باشلامشدی ...

یولده اوچیلی یه اوغرادقدن صوکر ، قوشلاوچه بدرینک اوینه کلدیلر .
 اونک عائشه اسمنده کوچلی وَ قوتلی بر زوجه سی ، کمال الدین نامنده اون درت
 یاشنده بر اوغلی وَ کاشفه آدلی اون ایکی یاشنده بر قیزی واردی . کویک
 اولدجه زنکینلرندن اولان بو آدمک اونده بولوندیغی مدت ظرفده عبدالله
 اته کچیردیکی « فواکه الجلسا » نی اوقودى ، قیشین ده کوی مکتبنه دوام ایتدی .
 عبدالله کرمک معلوماتی کرمک صوفیلنی اعتباریله ملاوغللی اولدیغنی اثبات ایدیوردی .
 حتی بر دفعه کوی معتبرانندن « صدیق » اسمنده بری ، کندیسنه سرخوش
 ایکن سلام ویردیکی ایچون سلامنی آلامش ، سوزینه جواب ویرمه مشدی .
 سینی صوردقلری وقت : « سرخوشه سلام ویرمه ، هم ویرسه او سن آما »
 بیتتی اوقومشدی . نهایت ، قیش انناسنده اونى قازانه کوتوروب ، اورادن
 اون سکر کونده « جاییق » قصبه سنه ایصال ایتدیلر .

خاطر اتنک ایلك جزئی بوراده بیتدیکی ایچون ، بوندن صوکر اشاعرمک
 ناصل بر حیات خصوصیه امرار ایتدیکنی لایقیله بیلیمورز ؛ عائله حیاتنک
 بوجھولیتنه قارشى ، یالکز حیات تحصیلیه وَ تحریریه سنی تصویر ایله اکتفا
 ایتمک مجبوریتده یز .

توقایف « جاییق » قصبه سنه کلدکدن « ۱۹۰۶ » سنه سی نهایترینه قدر
 « مدرسه مطبعیه » ده تحصیل ایتدی . افکار احرارانه وَ ترقیپورانه پرورده
 ایتمسنده ، ملیتپورولکننده ، خلاصه حیات فکریه سنک طرز تکاملنده بو
 مدرسه نك پک بویوک تأثیری اولمشدر . مصرده تحصیل ایتمش « مطبع الله »
 اقدی اسمنده یکی فکری بر مدرسک تحت اداره سنده بولونان بوجمله روس

غزته‌لری، تورک و عرب غزته‌لری کلیور، شاگردلار و بالخاصه عبدالله افندی اونلری کمال مراق ایله تعقیب ایدیورلردی. ۱۹۰۲ - ۱۹۰۳ سنه‌سی ظرفده مدرسه‌یه استانبولده او قوش ذکی، حسن اخلاق صاحبی، طبعاً شاعر، حر فکری بر طلبه کلدی. اونک تأثیریه توقایف تورک رومان و شعرلرینی، روسلردن «پوشکین» و «لرمونتوف» ک اثرلرینی کمال ذوق و مراق ایله او قویوردی. مدرسه مطبعیه‌ده بش آلتی آی قدر قالان اوشا کرددن، توقایف دائماً حرمت و محبتله بحث ایتمیشدر.

«۱۹۰۵» سنه‌سی، شمالی تورک ادبیاتینک اک فیضلی تظاهراتی باشلادی، قاضی رضاء‌الدین بن فخر‌الدینک «سلیمه» سنک تاریخ انتشاری اولان «۱۸۹۵» حرکتی مسعود محصوللر و یردیکی ائنده، «فکر» غزته‌سند «موزیک یوقوسی» نامنده روسیه‌دن مترجم بر شعر آلتنده «جایق شهرنده» مدرسه مطبعیه طلبه‌سندن عبدالله ابن محمد عارف توقایف، امضاسی کوروندی. مستقلاً بر شاعرک محصول اقتداری اولان بوشیلر، یاواش یاواش، سائر یوزلرجه اثر آراسندن آیرلمغه، یوکسه‌لمکه، «عبدالله توقایف» نامی دیلدرده بر ادای حرمتله یاد ایدلمکه باشلامشدی. «نور» ده، «العصر الجدید» ده متبادیاً کورولان اثرلر کنج شاعرک یک ممتاز، یک یوکسک بر موقع شرف قازاندریور، بر چوق غزته‌لرده، رساله‌لرده اونک شعرلرینه تصادف اولونیور، قزاندی باصیلان مجموعه اشعارلری هر کس و بالخاصه کنجلر طرفندن قاپیشیلیوردی. «محمدیه»، «انوار العاشقین» کبی اثرلرک تأثیریه ابتدا عثمانلی لهجه‌سیله شعرلریازان توقایف، یاواش یاواش خلق لهجه‌سینه یاقلاشدی؛ لسانندن عربی و فارسی کلمه‌لری آتدی، بو صورتله داها بویوک بر اکثریت خطابه ایتمکه موفق اولدی.

توقایف حیاتی تأمین ایده بیلیمک ایچون داها کنج یاشندن جدال معیشت ساحه‌سینه آتیلیمش، داها اورا سکیده، صوکرالری قزاندی مختلف غزته‌لرده چالیشمغه، آغیر ایشلر کورمکه مجبور اولمشدی. غزته‌جیلک حیاتی، بالخاصه منتسبلرینی یک مشکل بسلدیکی یرلرده، سفاهت و سفالتک، انتظامسز معیشتک اک بویوک سائقیدر. ایشته «توقایف» ده بونک قربانلردن اولدی. وجودینی

تخریب ایدن، کیرمن خسته لغه قارشى، اوزون بردوره استراحت ایجاب ایدم رکن،
یوقسوللق، فقیرلک اونی خسته خانه دوشکلرینه دوشونجه یه قدر چالشمغه مجبور
ایتدی ... توقایفک، کندیسنى ناصل برعاقبت بکلدیکنی بیله رک، مظلّم و یاس
آلود خسته خانه کوشه لرندّه تولومه انتظار ایتمه سی و کندیسندن هر دقیقه
اوزاقلاشدیغنی کوردیکی حیاته متنفرانه شهقه لر کوندرمه سی نه فجیع بر جلوّه
طالعدر!

شمال تورکلرینک بوبویوک شاعری، کله چکین خسته خانه سنک برکوشه سنده،
نیسانک ایکنجی کونی کوزلرینی عالم خارجی یه قاپادی ... بوالیم خبر شهره یاییلنجه
درحال ارباب علم وتفکر دن و طابعلردن مرکب اون کشیلک بر هیئت تشکل
ایتدی، اوکون و ایرتسی کون هیئت اجتماع ایدم رکن نیسانک دردنده اجرا
ایدیله جک جنازه مراسمنی قرارلشدیردی و هر طرفه خبرلر کونده رلدی. ملی
بویوک شاعرک جنازه سی ملتک پاره سیله قالمق ایجاب ایتدیکی جهتله، مرحومک
بشیوز روبله قدر نقود مترا کمه سنه هیچ دوقونولمادی، و ملتک اعانه سیله لازم
کلن پاره تدارک اولوندی. اوکون خسته خانه ده مرحومک تولدیکی اوطه ده کنج
شاگردلر قرآن اوقیور، برچوق خلق سوکیلی شاعرلرینک جسدینی صوک
دفعه اولارق زیارت ایدیوردی.

ایرتسی کون، شمال تورکلرینک ملی تاریخنده مهم برکون اولدی. صباحلین
چیقان غزته لر سیاه چیزکیلر آره سنده بویوک شاعرک خبر وفاقتی یأس آلود
سطرلرله اعلان ایدیور، غزته اداره لر و کتبخانه لر جنازه مراسمی مناسبتیه
قاپالی بولونیورلردی. جنازه بعدالظهر ساعت برده خسته خانه دن قالقاجقدی.
بونى بیلن خلق داها ساعت اوندن اعتباراً کلکه باشلاملاردی. نهایت ساعت
برده قرآن آیتلری و تهلیللر آره سنده جنازه خسته خانه دن چیقدی. شاعر،
غزته و کتبخانه لرک، قلوبلرک، طلبه لرک، آرتیستلرک اهدا ایتدکلی بیاض
چیچک ده متلری آره سنده ساکت ولاقید، صولغون یاتیوردی. ده متلرک
اوستنده مختلف برچوق شیلر، حتی توقایفک بعض پارچه لر یازلمشدی.
جنازه نمازینی متعاقب، جنازه بیکلرجه کشیدن مرکب مهیب بر موکبله

مرقد ابدیسنه کتیرلکدن و آیات قرآنیه اوقوندقدن سوکرا، تابوتک اوزرنده کی چیچکلر اورایه وضع ایدلدی. نهایت عبدالله عصمتی، فخرالاسلام آکیف، شیخ عطار ایمانایف، علم الدین شرف افندیلر طرفندن، مرحومک بویوکلکنه، ملتیه اولان خدمتلیرینه دائر نطقلر، دعالر ایراد اولوندی. حاضر بولونان کنج قیزلر، قادیلر، اختیارلر، مکتبیلر، ملالر بویوک شاعرلرینک روحنه فاتحهلر اتخاف ایده رکن، بوتون قیلردن بووقتسز ضیاعدن متحصل عمومی بر یاس و الم جریان کییوردی..

شمالی تورک ادیبلرندن عیاض اسحاق افندی، برقوقفرانسنده، شمالده کی عرقداشلر مزک کنج و زنده ادبیاتندن بحث ایده رکن، منشور اثرلرده باشلیجه اوچ وصف فارق موجود اولدیغی سویله مشدی: ده موقراتلق، جاریشمه، مسلک خدمت. بن بومطالعہ یی شمال تورکلرینک منظوم اثرلرینه ده تشمیل ایده جکم. عبدالله توقایفک بوتون شعرلرنده، اساس اعتباریله، بو اوچ وصف فارق در حال کوزه چاریور. اوشعرلرینی، «میاویکه» ده، «انجی بورتکلری» نده اولدینی کی یاجوجوقلر ایچون یازار، یاخود عوامه حریتی، انسانیتی، سربستی نسوانی، ملیتپرورلکی تلقین مقصدیله ترنم ایده ر، بمضاده «پچان بازار» نده، «اصول قدیمی» ده کورولدیکی کی جاهل و متعصب ملالره، ملتیه ایلیکی دوقونمایان زنکینلره آلائی ایتک غایه سی کوزه تیر. دینیله بیلیرکه عبدالله توقایفک مزایا و نواقصی، شمالی تورک ادبیاتنده مشترک اولان مزایا و نواقصدن باشقابرش دکلدر. عبدالله توقایفک تکامل فکریسند، اثرلرینک اساس و اسلوبنده باشلیجه ایکی تأثیر نظره چاربار: اولاسکی اصول تحصیلک یادکاری اولان «محمدیه» لک، «انوارالعاشقین» لک تأثیراتی، ثانیاً روس عوام ادبیاتنک، «پوشکین» ک، «لرمونتوف» ک نفوذی. ایلك تأثیر لسانده، طرز افاده ده، ایکنجی تأثیر ایسه افکارده، صورت تفکرده مشهوددر. شاعرک انتخاب ایتدیکی وزنلر، و بالخاصه ایلك اثرلرینک اسلوبی، ایدیل بویونک قلاسیق کتابی اولان «انوارالعاشقین» ده چوق یاقیندر:

شعره چوق ایتدم موس قلم ايله جانمله بن
 چونکه ایتدم افتراق جانمله جانانمله بن
 اوکوزل عشقنده اشعار سویله مکی خالصا
 کندیمه مونس ایدندم قلب کریمانه بن
 اولدی یار اغیاره یار هم اولدی قلم نارمار
 اشته یازدم شعریمی کوزدن آقان قانمله بن

لسانک عروض وزننه اویمقده کی عجمیلکی و بونک نتیجه سی اولارق اماله لرك،
 زحافلرك، كثرتی، ادبیاتمرك عاشق پاشادن صوكر ا کی دوره لرینی خاطر لاتیور.
 فقط توقایف اوزون مدت عثمانلی لهجه سیله شعر سویله مکده دوام ایتده دی؛
 روس ادبیاتنك تأثیریه شمالی تورک متفکر لرینك همان کافه سنده موجود اولان
 ده موقراتلق افکاری، خلقه دوغرو کیتمک، اونک لساتی قوللانمق تمایللری
 توقایفده ده کندی کی کوستردی. «بر تاتار شاعرینك سوزلری» منظومه سنده
 یازمش اولدینی وجهله «پوشکین» ايله «لرمونتوف» دن عبرت آلمش، اصل خلق
 لساتی قوللانمغه، ملت خطابه ایتمکه باشلامشدی. برنجی دیوانده موجود اولان
 «شاعر وهاتف، عشق بویا، کوکل، ای قلم، افتراق صوکنده، دردمند
 دکلیم، تربیه الاطفاله، پوشکینه، ژاپونیایی مسلمان ایده جک علما نروده»
 کی اثرلره، ایشه بواسابدن دولایی، دیگر دیوانلرده داها آز تصادف ایدیلیر.
 داها ایلک ساحه تحریره چیقیدینی زمان «بوتون افکارینك کیجه کوندوز
 ملت عائد اولدینی، ملت و ملیتی جهانده کیشیمه جکنی، ملی شاعر اولمغه
 نیت ایتدیکنی» سویله ین توقایف، اوزمانلرده بیله روس عوام ادبیاتندن،
 موثریق قرال عد ایدن آدملرك افکارندن ملهم اولدینی کوسترمشدی.
 حیاتنده حتی بر بوسه شفقته بیله نائل اولامادینی ایچون شخصی ذوقلرك موجودیتته
 قائل اولمق ایسته مین بو عالی جناب شاعر «لذت و طات نروده» نامیه یازدینی
 منظومه ده حقیقی بر خلق شاعری اولدینی بوتون وضوحیله اثبات ایدیور:
 ذوق وسعادتی بر چوق کوزهل شیرده، عشق ووصلته، آب حیات ایچمکده،
 لاقیدی مستانه ده، بر قومه باش اولمقده، حکمدارلقده، ازدواجده، سردارلرك
 قائلی ظفرلرنده آرادقدن صوكر ا، نهایت اونی ملت خدمت ایتمکده بولیور.

حیاتده شخصی هیچ بر سعادت آرامایارق ، یالکز ملتک فلاکتلیله متأثر
اولان بوکنج شاعر فردی خود بینلکدن او قدر بعیددرکه، اصلا صنعتکارلق
نقطه لرینه رعایتی دوشونمز؛ وکندیسنه غایه اوله رق قبول ایتدیکی ملت خدمتدن
باشقا برشی دماغنی اشغال ایتمز. اونک خلق لسانی قوللانماسی صرف بو خدمت
املندن ایلری کلشدر .

توقایف ، ملتک تعالیسنی دوشوندیکی ایچون ، اوکا مانع اولان هر شیئه
هجومدن، اصول قدیمجیلره شدتله صالیدرمقدن، جاهل ملالری تحقیر و تزییفدن
چکینمدی . « مسجدری بازار یاپوب عوامه اعمال صاتان ، عقابی دنیایه
صاتارق بقاللق ایدن ، اسکی یهودی قصه لرینی خلقه دین دیه کوسترم ،
فداکارلری اهلایه دینسز بیلدیرن ، جاهل صوفه لره « یتر انصاف ایدک
آرتق کرک انصاف حیاسزلر ، خطابنی فی رلامق ؛ « قفس آرقاسنده ، چارشاف
آلتنده انسانلقدن اوزاق برر موجوده بکزمین ، قادینلرک حریتی ایسته مک
کنج بر شاعر ایچون مهم بر شجاعت مدنیه دیمکدر . بویله حرکت ایدن بر آدم
متعصلرک تحقیرلرینه ، تجاوزلرینه ، دینسزک اتهاملرینه تحمل ایتمککه مجبوردر .
فقط توقایف ملتی ایچون هر شیئه قاتلاناجق قدر قوتلی و فداکار بر شخصیتدی ؛
« ای قلم » نامنده کی منظومه سنده « اوروپایی عرش اعلایه قدر یوکسه لتوب
بزی نه یه فرش ادنایه دوشوردک ؛ ملتک بو حالی کتاب حکمتده یازیلیمی ، انک
عمری بویله ذلتله می کچه جک ؟ » سؤالیرینی سورددن صوکر :

باقه هیچ کس خاطرینه . ملتک دردینه باقی
بددعا ، پاوژ دعا به هر زمان آسمه قولاق
ای قلم سندن کلیر هپ بختمز ، اقبالمز
بکلور دورت کوز ایله لطفکده استقبالمز
کچمسون قارالغیلقدن ماممز هم سالمز
غافلر بز ، جاهلر ! وای حالز ، وای حالز
هر طرف مسلماری بربر ایدرلر آه واه
نه سبیله کلدی بز که بویله بر بخت سیاه
ایله یاردیم بز که مردم ای قلم قیل مرحمت
رفع اولوسون جمله حسرت فقر و فقر و مسکنت

نداسيله ارباب قلمك ناصل متين واصل بر مسلك تعقيب ايمه سى لازم
 كلديكنى كوسترييور. كذلك «محرره» نامنده كى شعر نده اطرافدن يوكسه لك
 كورولتولره، اعتراضلره اهميت و يرمه مك و آنجاك استقبالك تقديرى دوشونمك
 ايجاب ايتديكنى سويليور: «اى محرر، سكا ديسز ديرلر سه آلديرما! سكا زهر
 ويره نلره سن بال وير. جاهللك دشمنلغيله افتخار ايمه ليدر؛ سن علم اهللك
 كنديكه دوست اولديغنى بيل، كافى. حق سوه نلردا نمامقهوور اولور؛ فقط ملت استقباله
 حقك نرده اولديغنى آكلار. جاهلك سنى مدح ايمه سنى ايستيور سهك، همان مسجده
 كيت، منافقلىق ايت، عمل صات؛ اووقت سكا كيمسه دهري ديمز!» بودوغرو
 و سربست طرز تفكر عين زمانده چوق عالي جنابانه در... حقيقى ملت خادملى
 خود پرستلكن نهدر يوكسك قاليورلر! بز، اك بويوك و فداكار ملت
 خادمى صانديغمز كيمسه لرك، شخصى انفعاللر اوغورنده ملته، ملتك فلاكتلرینه
 نه لاقيد قالدیغنى بك چوق كورديكمز ايچون، بونجيب تورك شاعرينك
 كوسترديكى بويوكلك قارشيسنده حيرتله قاريشيق بر حرمت دويمقده يز. توقايف،
 كول تكيين ستونلر نده محكوك كورديكمز فداكارلق و ملت پرستلك اقنوملرینه فرط
 رعائيله حقيقى بر تورك چوجوغى اولديغنى كوسترييور!

توقايف ملته يكي بر روح، يكي بر حيات ويرمك ايچون اوغراشيركن،
 اوغرادينى هجوملره يالكز تحمله اكتفا ايتيور؛ اونك كنچ و زنده روحى
 ملالرك جهالتيله، عقلسزلغيله استهزا ايده لك، كندى ديندارلغنه تجاوز
 ايده نلره كوله لك قدر كنش و شطارتليدر. چونكه بو كنيشلك و شطارت
 كندى روخندن دكل ملتك كنچ روخندن يوكسه ليور. «ملانك شكائى»،
 «يكي كسيك باش»، «اصول قديمجى» جهل و تعصبه قارشى كسكين، مؤثر
 برر هجودر. اسكيدن كنديسنه حرمت ايدلديكنى، نزهيه كيتسه اكرام و اطاعت
 كورديكنى، خلقده جهالت و اركن بولانيق صوده بالق اولاديغنى سوزشلى
 و تحف بر لسان ايله آكلاتان ملا، علوم جهانى، «كسيك باش» و «انوار
 العاشقين» ده مندىچ ظن ايدن بر صنف صاريقى جهله نك پارلاق بر نملى در.
 عياض اقدى آثار مشوره دن بحث ايدن ركن «حال حياتمرك، ديمشدى، صادق

آینه‌سی اولان ادبیاتمزدی بویکی اسکی چارپیشمه‌سینک بوتون صفحائی کورولور، اوراده قادین مسئله‌سی میدان چیقار، قادینلرک ابطال حقوق و محافظه حقوق طرفدارلری چارپیشیر. اوراده مکتب و مدرسه‌لر مسائلی آچیلور، اصول قدیم و جدید طرفدارلرینک غوغالری کورولور، اوراده اعتقادات باطله‌اربابی ایله علوم مثبتیه مدافعلری مصادمه ایدهلر ... حاصلی باشدن آشانی نزاع و مصادماتدر. توقایفک اثرلری عیاض افندینک بومطالعاندن هیچ خارج قلاماز؛ صنعتک بر فائده اجتماعیه تولید ایتسی فکرینه روس و المان رومانیتکلری قدر منهک اولان کنج شاعر، یازدیغی هر موضوعده مطلقاً عملی بر فائده آرار؛ بناءً علیه اونک شعرلرنده باشدن آشانی جدال، منازعه، حرکت، حیات وارددر. توقایفده حسی، شخصی، عاشقانه شعرلریوق دینیه‌جک قدر نادر و اهمیتسزدر. اساساً اوکا قیمت ویردن اک بویوک شی بو غیر شخصیلکی، اثرلرینک عمومی حیاته ای و صادق بر معکس اولماسی، بر کله ایله فائده عملیه سیدر. صرف صنعت نقطه‌سندن باقاجق اولورسه‌ق، اووقت توقایفه ویریه‌جک موقع، چوق، بک چوق تنزل ایده‌بیلیر!

شعرلری یازارکن، شمالی تورکلرک بوتون ارباب فکر و قلمی کی، صنعتی هیچ خاطرینه کتیرمه‌ین توقایف حیاته تصادف ایتدیکی بوتون انکسارلره، الملره، بنیه ماده‌سینک نحافته رغماً هیچ نومید دکلدر. ملتک آلام و مصائبندن مأیوس اولارق دنیاده حقک عدم وجوبنه قائل اولان و حقسز دنیاده یاشامقدنسه بر آن اول حقه قاووشمق ایسته‌ین بو شاعر، بدینکک بکی یوکسه‌لن کنج بر ملته نه زهرلی بر غذا اولدیغی بیلدیکی ایچون، اثرلرنده دائمی اعتماد نفس، شطارت، حیات، امید تلقین ایدهلر. اساساً بونلر اولمایچه، جدال و مناقشه اولماز، هجوم و موفقیت اولماز. مثلاً بر روس شاعرندن ترجمه ایتدیکی «کیمدن یاردیم بکله‌ملی» شعرنده انسانک آنجاق کندیسندن یاردیم بکله‌مه‌سی لازم کلدیکنی اکلایر؛ «امید» منظومه‌سنده «ای فکر مک کوئشی، چیق، اوستندن بولوط کیتسون!» دیه فریاد ایدهلر؛ «شاگرد یاخود بر تصادف» نده «اللهک شاگردلر رزقه کفیل اولدیغی» بر شرقلی صفوت

متوکلانه سیله سویله مکله برابر ، کنجارك ملتہ یکانہ امید عد ایدیلہ جکنی ،
استقبالک پارلاق اولاجغنی ، چالیشانلرک آلتونلہ ناملری یازیلاجغنی سویلر .
چونکہ بو امید شاعر کندی روحندن دکل ، یوقاریده سویلدیکم کبی ملتک
کنج ، فعال روحندن آلیور . کوله کوله ، شرقی سویلیه رک ٹولمک ، عزرائیلی
کورورکن بیله ترنمه خلل ویرمیه رک « بزکیدیورز ، سز قالیورسکز ! » دیمک
آنحاق بوصورتله قابل اولور .

عبدالله توقایفک اثرلرنده ، روسیاده پک مودا اولان مفرط سوسیالیسم
و آنارشیسیم تمایلاتنه پک تصادف ایدیلہ مز . او ، پاره سنی ملتک خیرینه صرف
ایتمکدن چکینلره شدتله هجوم ایتمکله برابر ، فضله برافراط کوسترمیور . فکر
مطبعه سنی صتون آله رق غزته چیقاره جغز دیه توقایفی اپی مدت اغفال ایدن
مشهور زنکین « مرتضی عیدالین » ایچون یازدینی شعر بو خصوصده اپی معنی داردر .
مع مافیہ ، احتیاجنی چوق چکدیکی ایچون اولاجق که آلتونه قارشی حس ایتدیکی
ده رین نفرتی صاقلایامیور ؛ « آلتونه قارشی » نامیلہ یازدینی بر منظومه ده « ای
ریم ، جهانی کزدم ، بوندن داها بویوک بلا ، داها مضر شیطان کورمه دم ،
جهان خلقی اوکا قول اولمش ، حق کورمیورلر . زهد ، تقوا ، دوغرولق ،
دین ، قرآن ، زبور ، تورات ، انجیل هپ آلتون . . . ای اللهم ، یر یوزندن بوملعون
معدنی قالدیر ! » دیور .

کنج شاعر ، « پوشکین » و « لرمونتوف » حقنده ، بالخاصه « پوشکین »
حقنده غایت بویوک بر حس تقدیر بسلیور . شیللردن ، شکسپردن ، صوکر عثمانلی
ادبیاتندن بعض اقتباساتده بولونمغله برابر اک زیاده روس ادبیاتندن وبالخاصه
پوشکیندن آلیور . برنجی جلد اشعارنده کی « پوشکینه » عنوانلی منظومه بونی
کوسترم بکده در :

نظیر سز شاعر اولدک آفرین پوشکین آلکساندر
نمده درد و شوقم هم سنک دردکله یکساندر
سنک اشعارکه بنجه آغاچ داش بیله رقساندر
آغاچ رقص ایتمه مک شاعر اولان انسانه نقصاندر

نچون رقص ايتسون شورك مثال شمس رخشاندر
 نه شاعر در اوكم اشعار آكا مولادن احساندر
 قساوت كليور قلبه سنك شورك منافيا
 نچون كم شمسه قارشى پارلايور دنيا ومافيا
 قرائت ايلدم از برلدم بن جمله آثارك
 كيروب كلزاركه بن ده تناول ايتدم آثارك
 سنك باغچه كده كزدم يورودم هم ايلدم طيران
 كوروبن عند ليبانك تماشا ايلدم سيران
 كلور رونق قابله سوزلر كدن جانه صيقلار
 ديكلمز بويله اولادجه هيچ بر نامه هيكلار
 صراحم مطلبم آتجق سنك منظوم و منثورك
 بن شاعرى تفتيش مذهبكى دين منسوبك
 اوت درد مدرر يكسان وليكن بنده يوق درمان
 ويرير درمانده شايد جناب من له فرمان

مفرط بر حساسيتدن ، ياراتيجى بر غيظه دن محروم اولان عبدالله توقايفك
 شعرلرنده ، موضوعلر ، يوقايرده ذكر ايتديكلمز كى مطلقا علمى بر قائده ي
 حائزدر ؛ قلبك صميمى و غايه سز هيچانلرى ، طبيعتك كوزه لكلى اونك اثرلرنده
 هيچ بر موقع بولاماشدر . شاعرك اك مهم ، اك صنعتكارانه اثرى مى بر افسانه نك ،
 اورمان پريلرندن « شوره لى » نك نظماً حكايه سيدر . منقد احمد زكى اقدى نك
 تدقيقاتنه كوره بو افسانه خلقك اسكى مجوسيلك دورندن قالم بر حكايه ايمش .
 شوره لى ، اورمانلرده بر طاقم آدملى آلداتارق اوزون و كسكىن طيرناقلرى
 قولتوق آلتنه صوقار ، تولدورورمش . بر دفعه بريسى بو پریدن داها عقللى
 چيقارق اونك اوزون ، مهلك بارماقلرى قيصديرمش . ايشته توقايف ، خلق
 آرمسند « بلطرقص » آديله معروف اولان حكايه ي سادجه و طبيعى بر صورتده ،
 فقط آز چوق صنعتكارانه نظم ايتمشدر . يوز اوتوز مصراعدن مركب اولان
 بو حكايه بش قسمه آيرلش و بالخاصه ايلك قسملرده شاعر طبيعتك كوزه لكلى
 اورمانك وحشى مناظرى ، محتشم بويوكلكنى - شاعر سونجه ليك ادبانه
 كوره - شاملى تورك لهجه سنك بوتون قابليتيله تصوير و ترسيم ايله مشدر . آق ،
 قيزيل ، سارى ، يشىل اوبك اوبك چيچكلر ، كوزهل سسلى قوشلر ، فرارى

توركلرك فايداسنه چالیشانلردن :

توركلرك كنج خلو شاعرى (عبدالله توقايف) مرموم

« تورك بوردى » نك هديه سى

۲ نجى يىلك ۱۶ نجى صايسنه علاوه

حيوانلارله عادتاً روحانى بر ماهيت آلان بونهايئسز اورمان ، شمال توركلرينك مظلوم طالعه دائما آغلایان شاعرده اسكى تورك روحنى احيا ايتمش اولاجق كه اونى تصوير ايده ركن: « ده كيز كې ، بو اورمانك نهايتى كورونمور . صانكه جنكيز عسكرى كې نهايتسز ، حسابسز ! » ندای غرورینى اظهار ایدیور . عمومیتله بارد، غیر شخصی دوران توقیفك « شوره لی » ده ای بر قدرت تصویریه ایله برابر آز چوق لیریزم کوسترمش اولماسنى نه كې عاملله عطف ایتك لازم كلیر ، بیلهم . هر حالده توقایف بر اثر صنعت اولق اعتباریه بوندن داها مهم برشى یازماشدر . معلم احمد زكى افندی بو اثر حقنده مكتب مجموعه سنده نشر ایتدیكى يك مهم بر مقاله ده ، معلم « كاتائف » ك تدقیقاتنه استناداً ، ایدیل بویى توركلرنده ، روسلرده ، فینوالرده بو طرز افسانه لر موجود اولدیغى كوستردكن صوكر ، اترك شكلى واسلوبندن اوزون اوزون بحث ایدیور . صو پريلرى ، اورمان پريلرى ، ده كيز پريلرى بوتون اقوام قدیمه كې توركلرده ده موجوددر . حتى بن ، فاتح سلطان محمد زمانه قدر كلن عثمانلى شاعرلرنده بو اسكى تلقیاتی كوستره جك شیلره اپی تصادف ایتدم . توقایف بو افسانه یی هیچ برشى ، هیچ بر حکم علاوه ایتمه رك عیناً تصویر ایتمكه معقول بر حرکتده بولونمش ، وبوصورتله کنديسنه يکی وَزنکين بر منبع الهام بولمشدر . فقط اويله كورونیوركه بو خصوصده روس صنعتکارلرينك تأثیری موجوددر .

شمال توركلرينك بوتون محررلری ، شاعرلری كې يالکز خلقى ، عوامى ، كويليلرى دوشونن ، وبونك ايچون يوكسك صنعته همان تماس ایتمین عبدالله توقایف حقنده سرد ایديله جك تنقیدلر ، بوكنج ادبیاته عمومیتله تشمیل اولونا بیلیر . كنج شاعر ك مزایا ونواقصى شمال توركلرينك بوتون ارباب قلمنده آزچوق فرقلاره مشهوددر . بردفعه خلق لسانی اساس طوتولدیغى ايچون ، موسى افندی بكیيفك « خلق نظرينه بر نيجه مسئله » ده يك محق اولارق ادعا ایتدیكى كې ، لسان درست و صاف اولامیور . قریباً آیری بر مقاله ایله تشریح ایتك ایستدیكم بو نقطه حقنده شیمدیلك شونی سویله مكله اکتفا ایدیمكه هر یرده كى توركلرك

کندی لهجه لرینی تحریر اسانی یایمغه قالدیشمالری ، ده موقراتلغه موافق اولسه
بیله استقبال نقطه نظرندن مضردر ، بو آنارشى ، عمومى ، مشترک ، زنکین
بر علم ادبیات لسانک تأسسنه شدتله مانع اولور . سوکرا ، شمال تورکلرینک
کنج ادبیاتی ، هنوز پک کنج اولدینی ایچون بسیط وابتدائی بر شکله در ؛
یوکسک بر صنعت احتیاجی هنوز دویولماشدر . فقط اسان وادبیات تکمل
ایتدیکه ، تکامل قانونلری مقتضاسنجه طیبی اوراده ده حقیق صنعتکارلر ،
اسلوبچیلر ، خلاصه عملی فائده دن زیاده بنفسه صنعتی دوشونه جک آدملر
یتیشه جکدر . اساساً بنفسه صنعتی دوشونمک ، عملی فائده لر تولید ایتهمک دیمک
دکدر ؛ آلمان وروس رومانیکلری بو خصوصده کوزمل بر مثال اولایلیر .

شمال تورکلرینک ادبیاتنده هله نظم غایت ابتدائی برحاله بولونیور . او قدرکه
بن مثلاً توقایفی او قورکن آهنگ وزن اعتباریله ، لسانک وزن ایله عدم استیناسی
جهتیه کندیمی عاشق پاشا معرفتنامه سنی او قویور ظن ایتدم . بوکا برچاره اولق
اوزره ایدیل بوینده کی مسلکداشلمه اوافق برتوصیه ده بولوناچم : بزم عروض
وزنیله آلتی یوز سنه لک بر مناسبتتمز اولدینی حالده اونکله لایقیله ائتلاف ایدممدک ،
شمال تورکلری لسانمزه یابانچی اولان بو وزنی قوللاناجق یرده ملی شرقیلرینک
طیبی وزنی یعنی وزن هجائی قی قوللانسه لر البت داها معقول حرکت ایتمش
اولورلر . بو صورت ده موقراتلق افکارینه موافق اولدینی کبی صنعت و آهنگ
اعتباریله ده شایان استفاده در . اماله وزحافلره دولو دورت فاعلاتن وزنی ،
اون برلی یاخود اون آلتیلی هجا وزنندن چوق داها آهنگسز ، حتی مخرشدر !

مع مافیه بوتون بونلر ، ضروری شیلر ، هر کنج ادبیاتک کچیرمکه مجبور اولدینی
انتقال دوره لرینه خاص قصورلردر . بو دوره لری کنج ، فعال ، یرحیات بر صورتده
کچیرم ، « توقایف » کبی بویوک و فداکار سیلاریتیشدیرمن بر ادبیات هر حالده چوق
متین اساسلره استناد ایدیور دیمکدر . شمالده کی عرقداشلرمزک پارلاق بر استقبال
مدنی یه نامزد اولدقلرینی کویسترمن بو علائم بشارت ، مایوس و المزده قیلرمری
اک قراکلق فلاکت کونلرمزده بیله تنشیط ایتمکده ، و بوتون مصیبتلره قارشى

ییقیلمايان عزیمزى قوتلندیرمکده در . بویوک ملی شاعرلری عبدالله توقایفک
ضیاع الیمی مناسبتیه یازدیغم شو ناقص ، فقط صمیمی سطرلری اکمال ایچون ،
ایدیل بوینده کی عرقداشلر مزه آییلدیزلی سنجاقل آلتنده کی تورک قارده شلرینک
بوقیمتدار ضیاع مناسبتیه دویدقلری قلبی تأثرلری تبلیغ و اتحاف ایدیورم .

— ۱۳ مایس ، ۱۳۲۹ —

کوبریلی زاده

محمد قاسم

عبدالله طوقایف :

شارقدان طوغان سن بیر دانه شاقلی یولدوز !
ایشیق سرپدک ، بیز قاریب جاش کوزسزلرگه .
سن کوچکن صوک اوشماقلارغه شو دونیادان ،
کیم بیره جک بیلگی نورین اوکسیرلرگه !
صاولیغکده کوپ اویلادک ملیتک ،
بیرلیک یازدک ، ملتکمن اوز علتک .
قایداکرک نورلار جاوسین اوز قبریگه ؛
آیتالمادم !.... چون : جهردهممن علویتک .

رومانیالی : نعمان بایوری

حیدر پاشا : ۱۸ یسان سنه ۱۳۲۹

کوپ = جوق ، اویلامق = دوشونمک ، ملتکمن = ملتکله ، جاوسین = یاغسین ،
آیتالمادم = سویله مدم ، جهردهممن = یردهم .

